

Közvetítsük az életet!

Makoldi Gizellával beszélgettünk

A Nemzeti Művelődési Intézet székháza a szerves magyar műveltség számos elemét vonultatja fel az épület külső homlokzatán és közösségi tereiben. Az épület megjelenésének egyediségét a homlokzaton látható, három darabból álló fríz határozza meg, amely Makoldi Sándor festőművész, néprajzkutató rajzai alapján készült. A sgraffito kivitelezését lánya, Makoldi Gizella vezette. A székházátadás előtt néhány héttel a fríz kialakításáról, kultúráról és családi művészgyománnyokról beszélgettünk.

Hévízi Róbert: *Hogyan alakult ki a vonzalma a művészet iránt?*

Makoldi Gizella: Azt hiszem, nagyon szerencsésnek mondhatom magam, mert beleszülettem egy olyan családba, ahol a szüleim alkotóművészek mind a ketten. Édesapám és édesanyám is festő és néprajzosok is, illetve édesapám tanított is. Úgyhogy eleve egy olyan közegbe születtem, ahol nagyon sokrétű kapcsolat élt a kultúra minden részével tulajdonképpen.

Szerencsésnek mondhatom magam, mert amikor én megszülettem, a szüleim azt vallották, az ember a teljességbe születik. Amikor elkezdünk rajzolni a testvéreimmel, mindig úgy rajzoltunk,

hogy apu odajött, kérdezett, hogy mi történik, miért rajzoltuk ezt vagy azt, és hogy mely rajz mit ábrázol. De egyszer sem fordult elő az, hogy ő felnőttként azt mondta volna, hogy ezt nem így kell rajzolni, én jobban tudom, vagy hogy kijavított volna, mindig azt éreztette velünk, hogy mi egy kerek világot rajzolunk meg vagy festünk le, ábrázolunk valamilyen módon, és ő erre kíváncsi. Ennek köszönhetően nagyon-nagyon sokat tudtunk tanulni egymástól.

H. R.: *Milyen technikával készült a rajzokról később a sgraffito?*

M. G.: A fríz kivitelezését sajnos édesapám már nem érthette meg. Ahogy a fríz rajzai, úgy az elkészült sgraffito is három részre tagolódik. Ha az épülettel szemben állunk, akkor láthatjuk, hogy a baloldali rész a Biblia történeteit meséli el, a jobb oldali elem a magyarság történetét és közepén, a tympanon alatt egybeforr a keresztény kultúra a magyarsággal. Mindhárom elem folyamatot ábrázol, annak képei egymással összefüggenek, egymásból következnek.

A homlokzati fríz kivitelezése sgraffito technikával készült, ennek lényege egy kétrétegű vakolat. Tehát jelen esetben kétrétegű, lehet többretegű is egyébként. Színezett

vakolatra kell gondolni, és a felső rétegből vágjuk vissza gyakorlatilag azokat formákat, amik a háttérből érvényesülni fognak a végén, illetve a vonalakat. Így van egy kontrasztja is, és van egy picit plasztikája is az egésznek. Tehát nemcsak festésről beszélünk, hanem térben a két réteg el is üt egymástól.

H. R.: *A fényképekről és a felvételekről látjuk, hogy többen készítették. Mennyi ideig tartott ennek a munkának az elkészítése?*

M. G.: Nagyjából négy-öttagú csapattal dolgoztam együtt. A technikából adódóan kellett egy nagyszerű kőműves csapat is, Oláh Attilának elődolgoztak nekünk. Frissen kell felvinni minden nap mind a két réteg vakolatot, megfelelő száradás után, és addig tudunk

rajta dolgozni, amíg meg nem szárad. Ez egy hagyományos, több évszázados technika, és olyan kötés működik benne, mint a freskókötés, tehát teljesen hagyományos anyagokkal dolgoztunk. Így viszont napi varratokban kell dolgoznunk, és mindig egy-egy jelenetet tudtunk megcsinálni, addig, ameddig meg nem száradt a vakolat, ezért napról napra csak szakaszosan haladhattunk. Hetekbe, hónapokba tellett. Pontosán már nem is tudom megmondani.

H. R.: *Hosszú idő volt mindenestire. Most, hogy ideérkeztek és felnézett a homlokzatra, milyen érzések töltötték el?*

M. G.: Egyrészt nagyon-nagyon hálás vagyok, hogy ebben a munkában részt vehettem. És szerintem ez az épület lenyűgöző lett. Maga az épület is az, és a szellemiség is, amit itt meg kívántak jeleníteni. Továbbá nagyon jó érzés az, hogy ezt az egészet édesapám tervezte meg, és tulajdonképpen az ő álmát segítettem megvalósítani. Tehát nagy öröm felnézni a homlokzatra és körbejárni az egész épületet.

H. R.: *Nemcsak édesapja álmát, hanem saját álmát is megvalósította, hiszen a díszteremben az ön által készített festett fríz látható. Erről mit kell tudni?*

Makoldi Sándor rajzai alapján, sgraffito technikával készült bibliai történeti fríz az épület bal oldali homlokzatán

M. G.: A kérés az volt, hogy tervezek egy olyan díszítést, ami összefüggő. Már akkor tudtam, hogy ez egy nagyon érdekes, és komplex feladat, mert Szabó János, az építész, úgy tervezte meg ezt a termet, hogy az tulajdonképpen három részre osztható, mozgatható falakkal, ami egy XXI. századi megoldás a többfunkciós terek kialakítására. Ennek megfelelően a díszítésnek egyben, és a különböző szakaszoknak külön-külön is érvényesülni kellett. Ez volt a kezdeti felvetés, hogy ehhez a többfunkciós díszteremhez találjunk valami odaillő témát. Végül is ezt a kérdést úgy oldottam meg,

hogy az évkört jelenítettem meg, alapvetően azért, hogy az egész élet és a vegetáció is benne legyen. A napi egyenlőségi pontot az a tengely adja meg, ahol a folyosó is elhelyezkedik. Ha behúzzuk a két falat, akkor a napfordulók képviselik a hosszanti oldalakat, és úgy, hogy a téli az észak felé van, dél felé, ahol a kert is van és a hatalmas üvegfal, ott pedig a nyári napforduló helyezkedik el. Ez volt az alapötlet.

H. R.: *Itt mellettiünk nagyon szép batik függönyök vannak, és ezek is az ön alkotásai. Hogyan készülnek ezek? Meséljen kicsit ennek a technikájáról.*

M. G.: Batikolással a magyar hagyományban a tojásfestésnél lehet találkozni, amikor az ember a forró viasszal felviszi a mintát a tojásra, és utána hagymahéjban festi meg. Vannak olyan tájegységek, ahol több rétegben is festik és viaszolják több színnel. Sárközben például tényleg a szó legkomplexebb értelmében batikolt tojásokat festenek. Ebben az esetben egy fehér anyagot kell elképzelni, amelyen tulajdonképpen kitakarom azt, amit meg szeretnék jeleníteni, tehát forró viasszal viszem fel a körvonalakat, és a különböző rétegeket egymásra festem. Mindig meg kell várni a száradást, és utána ki lehet takarni megint egy

Makoldi Gizella és csapata a sgraffito munkálatai közben

A díszterem

részt a következő rétegből is. És nyilván, amit először kitakarok az fehér lesz, aztán a világos színektől haladhatunk a sötétebb színek felé. Nagyon-nagyon sok rétegben, több napon, igazából több héten keresztül dolgozom egy-egy ilyen függönyön. De azt gondolom, hogy ez egy nagyon festői technika, és rendkívül szabadon lehet vele dolgozni. És nagyon sok lehetőség rejlik benne. Jól fejleszhető.

H. R.: *Ezek a függönyök a Nemzeti Művelődési Intézet új székházát díszítik a Beke és a Balipap teremben. Honnan indult a kapcsolata a Nemzeti Művelődési Intézettel?*

M. G.: Az épület tervezésekor Grátz Antal on keresztül indult ez az együttműködés. Szabó János, az épület tervezője felvállalta, hogy egyszerre tervez egy XXI. századi épületet, de ugyanakkor a hagyományos alapokra helyezi azt. És úgy tervezte meg az egész épületet, mint ahogy régen is terveztek egy-egy épületet a világmodell alapján: van egy lábazati rész, övpárkány, koronázó párkány, egy padlástér, azaz a világ szintjei megjelennek rajta. A Nemzeti Művelődési Intézet Grátz Antal építészrt kérte fel a külső homlokzatot díszítő vakolatdíszek tervezésére. Az épület minden homlokzata máshogy néz ki, mert a Nap járása gyönyörűen kiadja a vakolatdíszeket. Ugyanakkor

ezzel a technikával az északi oldalon egy kicsit bajban voltak, mert ott és a főhomlokzaton surló fényt kevésbé kap az épület. Kerestek tehát egy olyan embert, aki képes ekkora léptékben gondolkodni, megvan hozzá a megfelelő mondanója és elképzelése, és ki tudja tölteni ezt a homlokzatot valami olyannal, ami ide illik. Így találtak rá édesapámra, aztán az édesapámon keresztül kapcsolódtam én is ehhez a munkához.

H. R.: *Ilyen jellegű munkákat más beruházásoknál is alkalmaznak?*

M. G.: A sgraffitót magát?

H. R.: *Igen, azt is, de inkább azt a vezérelvet, hogy egy épület szellemisége az építményen megjelenik.*

M. G.: Erre több részben válaszolok. Én festő restaurátorként is dolgozom, és maga a sgraffito mint technika, megjelenik, hogy ha a Kárpát-medencét nézzük, akkor a reneszánsz kastélyokon, a szecesszióban nagyon erősen megjelenik és előjön, ott is a magyar hagyományokhoz kapcsolódik. Édesapám Vókonyán egy pástorszentélynek a tervezésében vett részt, illetve majdnem, hogy az ő álma volt az egész. A pástorszentély kupulójának kifestésében én is segítettem neki. A másik példa az épület szellemiségének közvetítésére Virágoskúton, a Biocsárda, amit Makovecz Imre kezdett el tervezni, utána a tanítványa, Dózsa Papp Tamás folytatta az épületet. Annak a belső kivitelezési munkáiban is nagyon nagy részt vállalt édesapám. Ő festette meg a kazettákat, de az egész épület belső tervezésében benne van egy kicsit az ő keze vagy a szelleme, inkább úgy mondanám.

H. R.: *Milyen feladatai vannak mostanában, milyen munka tölti ki most a napjait?*

M. G.: Jelenleg restaurátorként dolgozom Győrben, a Bencés templom egyik oldalkápolnájának a restaurálásában veszek részt Fodor Edinával és Karácsony Zsoltal, illetve Bodrogeresztúron egy

Makoldi Gizella munka közben a dísztermi fríz festésekor

Részlet a díszterembe álmódott frízről

Makoldi Gizella egyik batik függőnye a munkafolyamat idején

középkori templom kutatásában és feltárásában is. Ott pedig Boromissza Péter és Nemessányi Klári vezető restaurátorokkal dolgozom együtt.

H. R.: *Egy restaurálás során mi az első lépcső, hogyan tudják visszaállítani az eredeti formákat, alakzatokat?*

M. G.: Minden munka más. Nincsenek ilyen egyforma sémák. Attól függ, hogy milyen korszaknál járunk, és hogy mennyi maradt meg az adott felületből. Tehát ezt mindig, minden esetben külön kell eldönteni. A munka mindig nagyon izgalmas, amikor kutatunk egy épületet, akkor az épület egész történetén végigmegyünk,

több évszázad összefüggéseit kell feltárni és megmutatni. Még akkor is, ha mindez a feltárás végén már kevésbé érvényesül, de mi látjuk az összefüggéseket, és dokumentáljuk azokat. Természetesen mindig művészettörténészekkel, régészekkel dolgozunk együtt, egy ilyen munkánál több társterület egészíti ki egymást. Így ez mindig

nagyon komplex és izgalmas csapatmunka. Mindig is élveztem ezt, amikor egy ablak nyílik a múltra, és ahogy a múlt így visszaköszön nekünk. Vagy mi köszönünk neki, nem tudom.

H. R.: *Igen, nézőpont kérdése. Képzőművészként a kultúra egyik meghatározó ágát képviseli, milyennek szeretné látni a jövő magyar kultúráját?*

M. G.: Talán onnan indulnék ki, amit édesapám is képviselt, hogy az alkotónak fantasztikus dolog megmutatni, hogy a világ egészének és teljességének részei vagyunk. Hogy az élet csak egy egységben képzelhető el, és úgy él szervesen. És azt gondolom, hogy ezt felismerni nemcsak a képzőművészek feladata, hanem tulajdonképpen minden ember ezzel születik, ez a képesség akkor még bennünk van. Hogy az életünk során mennyire tudjuk működtetni ezt a képességet, az természetesen változó. De én is azt gondolom édesapámhoz hasonlóan, hogy minden ember alkotóként születik erre a világra. Ez nem azt jelenti, hogy mindenki képzőművész lesz, erre a legjobb példa a népművészetünk, és azokat az alkotásokat, amelyek így ránk maradtak, illetve amelyek ma születnek, nem szabad elsiratni, vagy régmúltnak tekinteni, látjuk, hogy ezt ma is éltetik helyben, és ezért olyan hiteles és eleven minden alkotás. Szeretném azt gondolni, hogy nagyszerű dolog ehhez a folyamathoz csatlakozni, és ezt az igazán ősi tudást éltetni és továbbadni, hiszen mindenki élni szeretne. Szóval szerintem egyszerűen fogalmazva: közvetítsük az életet!

MAKOLDI GIZELLA festő-restaurátor, textilművész tanulmányait textil szakon a budapesti Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában folytatta, majd egyetemi tanulmányait a Magyar Képzőművészeti Főiskola Restaurátorképző Intézetének festő-restaurátor szakán végezte, ezt követően vizuális nevelőtanár szakon is diplomát szerzett a Magyar Képzőművészeti Egyetemen. A hágai Királyi Szépművészeti Akadémia festőszak-ösztöndíját 1994-ben nyerte el. Debrecenben és Tokajban nőtt fel. Családjával jelenleg Budaörsön él, két felnőtt fiú édesanyja.